

Natura 2000 i Lasy Państwowe. Wspólna troska o przyrodę

21.5.2026 - | Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych

21 maja obchodzimy Europejski Dzień Obszarów Natura 2000. To okazja, by przypomnieć, że niemal 20 proc. powierzchni Polski objęte jest europejską siecią ochrony przyrody, a znacząca część tych terenów znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych.

Początki Europejskiego Dnia Natura 2000

Europejski Dzień Obszarów Natura 2000 obchodzony jest co roku 21 maja. Data nie jest przypadkowa – nawiązuje do 21 maja 1992 r., kiedy Unia Europejska przyjęła tzw. Dyrektywę siedliskową oraz uruchomiła program LIFE wspierający ochronę środowiska. Wraz z wcześniejszą Dyrektywą ptasią stały się one fundamentem europejskiej sieci Natura 2000.

Celem tego dnia jest popularyzacja wiedzy o ochronie różnorodności biologicznej oraz zwrócenie uwagi na znaczenie najcenniejszych przyrodniczo terenów Europy. Sieć Natura 2000 jest dziś największym systemem obszarów chronionych na świecie – obejmuje ponad 27 tys. terenów w krajach Unii Europejskiej.

Czym są obszary Natura 2000

Natura 2000 to europejska sieć obszarów chronionych, utworzona w celu zachowania zagrożonych gatunków roślin i zwierząt oraz cennych siedlisk przyrodniczych. W jej skład wchodzi dwa podstawowe typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)

W Polsce sieć Natura 2000 obejmuje obecnie około 20 proc. powierzchni lądowej kraju. Funkcjonuje blisko tysiąc takich obszarów, w tym 145 obszarów ptasich oraz ponad 860 siedliskowych.

Co istotne, obszary Natura 2000 często pokrywają się z innymi formami ochrony przyrody – parkami narodowymi, rezerwatami czy parkami krajobrazowymi.

Natura 2000 na terenach Lasów Państwowych

Lasy odgrywają kluczową rolę w funkcjonowaniu sieci Natura 2000. Znaczna część najcenniejszych przyrodniczo obszarów znajduje się właśnie na terenach leśnych. Według danych Lasów Państwowych obszary Natura 2000 obejmują prawie 39 proc. gruntów pozostających w zarządzie LP, czyli prawie 2,9 mln ha.

Na terenach Lasów Państwowych mamy 731 siedliskowych obszarów Natura 2000 o łącznej powierzchni prawie 1,7 mln ha oraz 132 ptasie obszary Natura 2000 o łącznej powierzchni ponad 2,2 mln ha.

Na terenach zarządzanych przez leśników chronione są m.in. siedliska bagienne, torfowiska, starodrzewy, doliny rzeczne oraz miejsca bytowania wielu rzadkich gatunków ptaków, zwierząt i

roślin. Gospodarka leśna prowadzona jest tam w sposób uwzględniający wymogi ochrony przyrody oraz zachowanie różnorodności biologicznej.

Ochrona przyrody i odpowiedzialne gospodarowanie

Funkcjonowanie obszarów Natura 2000 nie oznacza całkowitego wyłączenia terenów z użytkowania. Idea tej formy ochrony zakłada pogodzenie ochrony przyrody z racjonalnym gospodarowaniem i obecnością człowieka. W przypadku lasów oznacza to prowadzenie działań gospodarczych wpływających pozytywnie lub w sposób ograniczający negatywny wpływ na chronione siedliska i gatunki .

Leśnicy prowadzą monitoring przyrodniczy, ochronę gatunkową oraz działania czynnej ochrony przyrody, takie jak renaturyzacja mokradeł, ochrona miejsc lęgowych ptaków czy zachowanie martwego drewna w lesie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne zachowanie wartości przyrodniczych i trwałości lasów dla przyszłych pokoleń.

Monitoring przyrodniczy

Stan siedlisk i gatunków chronionych w ramach sieci Natura 2000 jest regularnie oceniany w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Program obejmuje monitoring populacji ptaków, gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych. Badania realizowane są według jednolitych metodyk naukowych zgodnych z wymogami Unii Europejskiej.

Dane zbierane są cyklicznie na tysiącach stanowisk w całym kraju, również na obszarach zarządzanych przez Lasy Państwowe. Monitoring pozwala oceniać skuteczność działań ochronnych i identyfikować zagrożenia dla cennych terenów.

Efekty sieci Natura 2000

Wyniki monitoringu pokazują, że sieć Natura 2000 odegrała ważną rolę w zahamowaniu zanikania wielu siedlisk i gatunków. W części siedlisk leśnych i mokradłowych obserwuje się stabilizację lub poprawę stanu ochrony tam, gdzie ograniczono presję człowieka, zachowano naturalne procesy lub prowadzono ochronę czynną.

Dotyczy to m.in. wybranych płątów grądów, łągów, torfowisk oraz siedlisk związanych z naturalnymi dolinami rzecznyymi. Korzystne trendy dotyczą również części gatunków ptaków związanych z dużymi kompleksami leśnymi i terenami podmokłymi, takich jak bocian czarny, bielik czy żuraw.

Jednocześnie monitoring wskazuje, że wiele siedlisk i gatunków nadal wymaga intensywniejszych działań ochronnych. Szczególnie zagrożone pozostają siedliska zależne od wody - torfowiska, mokradła, wilgotne łąki i siedliska bagienne - wrażliwe na skutki suszy i zmianę klimatu.

Ochrona siedlisk i gatunków nadal wyzwaniem

W niekorzystnym stanie pozostają również niektóre siedliska otwarte, takie jak murawy i wrzosowiska, które bez regularnej ochrony czynnej stopniowo zarastają. Niepokojące są także wyniki monitoringu części ptaków krajobrazu rolniczego i terenów otwartych.

Spadki liczebności dotyczą m.in. czajki, rycyka i skowronka. Według ekspertów jest to spowodowane przekształcaniem siedlisk, intensyfikacją rolnictwa oraz zanikiem terenów podmokłych. Dane

Monitoringu Ptaków Polski pokazują, że właśnie gatunki związane z krajobrazem rolniczym należą dziś do najbardziej zagrożonych.

Naukowcy podkreślają jednak, że bez systemu Natura 2000 oraz prowadzonego od 2006 roku monitoringu, stan wielu siedlisk i populacji gatunków byłby prawdopodobnie znacznie gorszy. Monitoring umożliwia bowiem szybsze wykrywanie zagrożeń i planowanie działań ochronnych dostosowanych do konkretnych siedlisk oraz gatunków.

Wspólna odpowiedzialność

Europejski Dzień Obszarów Natura 2000 przypomina, że ochrona przyrody jest wspólnym zadaniem administracji, naukowców, leśników i społeczeństwa. Sieć Natura 2000 pomaga chronić najcenniejsze elementy europejskiego dziedzictwa przyrodniczego, a polskie lasy odgrywają w tym systemie istotną rolę.

<https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/natura-2000-i-lasy-panstwowe-wspolna-troska-o-przyrode>